

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstrijsko-ogerske dežele za vse leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr. če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Frana Kolmana hiši „Gledališka stolba“.

Upravníštvo naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Kmet in žid na Ruskem.

—n. Dostikrat so zdihovali naši kmetje, ko so morali grofom in baronom tlako delati in desetino dajati. Ali še veliko huje se je godilo kmetom na Ruskem. Ruski mužíki niso bili tlačanje nego „krepstnije ljudi“ (leibeigene) in pomeščik (graščak) je smel ž njimi ongaviti, kakor se mu je ljubilo, saj so bili njegova last. Ako so mu bile vseč kmetske žene in dekleta, ako je neusmiljeno vihtil svoj knut, so morali kmetje hoté ali nehoté trpeti. Bil je sicer „barskij sud“ (grajsko sodišče); ali kdo naj bi bil šel graščaka tožit graščaku samemu. Zarad tega brezpravnega ali bolje protipravnega položaja nastal je pregovor: Bog je visoko, a car daleko.

Kolikorkrat smo čitali Gogoljeve „Mrtvija duši“, vselej smo vzdihnili: je li mogoče, da je bilo v Evropi še v sedanjem veku tako suženjstvo! Vsi rodoljubi so v svojih pesnih in spisih prikrito in po okoliščinah tudi odkrito izraževali željo, da bi se Ruska skoraj iznebila tega aramotilnega jarma, da bi mogla napredovati jednakomerno z drugimi svobodnimi narodi.

Spolnila se je želja. L. 1863 odpravi Aleksander II. krepstno pravo in kmetom nij imel pomeščik več ukazovati. Kako veselje je zavladalo! Ker je car osvobodil milijone kmetov, dobil je ime: car osvoboditelj. Splošno se je pričakovalo največji napredek. Mladeniško navdušenje je kipelo v prsih mož in starcev. Še nekaj let pozneje je pisal Orest Fedorovič Miller: „O Homjakovem in o Konstantinu Aksakovem moremo reči po primeri svetopisemske: umrla sta pri vratih obljubljenega dežele, ne ućakavši videti na lastne oči ono, po čemer sta tako goreče hrepenela: v veke blagoslovljeno snetje sramotnega suženjskega jarma z ruske zemlje“. Vsi so bili jednega duha in ako se je v tej harmoniji slišal kedaj kak neubran glas, bil je gotovo pomeščik in ta je bil se ve da Cicero pro domo sua.

Prestavimo se v sedanji čas. Navdušenje se je poleglo in Rusje motrijo z realističnim očesom svoj napredek. Zanimljivo je tudi za nas, njih brate zvedeti, koliko se je Ruska povzdignila po reformi v dvajsetih letih.

Obrotnost je jako napredovala. To nam kaže letošnja moskovska razstava, o kateri prinaša „Na rod“ zelo laskavo poročilo, posneto, kakor sam pravi, po nemških listih. Bodi nam dovoljeno to poročilo nekoliko popraviti.*) V njem vidimo skoraj polovico nemških, recte judovskih imen fabrikantov in tudi nekatera ruska imena, katerih lastniki so Abrahamovi potomci. Zategadelj se nemški, recte židovski listi tako pohvalno izražajo o moskovske razstavi in se ne morejo nikakor načuditi, kako so mogli židje rusko veliko industrijo tako zelo nase potegniti. Ruski listi, to je taki, ki niso v židovskih rokah, so sicer o njej prijazno pisali, ali nikakor ne tako pohvalno, kakor nemški. To razno mnenje se najbolj razvidi iz primere mej letošnje moskovsko razstavo in ono l. 1867. Tačas so pisali ruski listi v ditirambih, židovski pa z žolčem; sedaj so se pa uloge nekoliko spremenile: židovski listi pišó navdušeno, ruski listi pa rezervirano; nekateri so skoraj molčali o njej, kakor „Indipendente“ o tržaškej.

Najžalostneje je pa, da kmetijstvo propada, odkar so kmetje osvobojeni. „Birževija Vedomosti“ priobčujejo odziv jednega izmed senatorjev, ki so pregledovali notranje gubernije. Ta odziv se glasi: „Blagostanje kmetskega stanu v ogledanih gubernijah, vzeto v celokupnosti, se nij povzdignilo, ampak ponižalo v primeri z dobo do reforme in se še nadaljuje poniževati se, ne glede na provedenje železnice, ki večajo zemljiščno dohodnost in ne glede na padanje papirnatega rublja v ceni, ki znatno pomanjšuje kmetom odkupnino. Vedno večje uboža-

*) Glede teh popravkov nismo z gosp. pisateljem vseskozi enotnih mislij. Ured.

vanje se nam jasno predstavlja. V kaščah spravljene žita imajo manj, baš tako tudi živine, posebno delavne, poslopja upadajo, zemljišče se z roparskim obdelovanjem izmolžuje in gozdi se izsekavjo. Dolg se množi in veliko bi se jih rado izselilo, ko bi imeli le potrebna sredstva. Število ubožcev se je skoro v vsakem selu pomnožilo v ogromnej razmeri in z neverjetno bistrostjo prehajajo premožne kmetske družine v malo premožne in potem v ubožane, to je take družine, ki nijnajo nezadostne žitne zaloge, ne potrebne delavne živine, a dolgá čez glavo“.

(Konec prih.)

Gjuro Daničič.

(Konec.)

Baveč se s toliko književnimi starinami, pripeljal se je Daničič misli, sestaviti slovník srbskih književnih starin, kateri je bil l. 1863—1864 dovršen in izdan na stroške kneginje Julije. V ta slovník nabral je vse do sedaj znane spomenike in dogotovil tako izvrstno delo, kakeršnega nijma nobena slovanska literatura.

L. 1858. izdal je svojo krasno prestavo Majkovljeve „Istorije srbskoga naroda“, potem začel je prevajati posamične dele sv. pisma, naposled leta 1868. pa celo sv. pismo (s cirilico in z latinico), sv. pismo starega zakona od Daničiča, novo od Vuka. Opomniti je še Daničičevega prevoda (l. 1854.) iz ruščine A. J. Muravijeva: „Pisma o službi božjoj u pravoslavnoj cerkvi“ (tretja izdaja v Belemgradu l. 1867). Ta pisma doživela so v Rusiji nad 10 izdaj, zadnja v 40.000 iztisih.

L. 1865. ostavil je Daničič stolicu na vseučilišči zaradi nastalega razpora mej ministrom prosvete in učiteljskim zborom in prevzel službo tajnika v ministerstvu. A ta služba nij bila zanj, zato vzprijel je prav rad poziv vladike Strossmayerja in svojih zagrebških častilcev ter se preselil v Zagreb, kjer je skoraj bil izvoljen članom akademije in l. 1867. tajnikom.

LISTEK.

Natalija.

(Poslovenila Janja Miklavčič.)

VII.

(Dalje.)

„Tedaj je vse dobro, hvala Bogu! Jaz pa bom šla po svetu.“

„Kam?“

„Skusila bodem uporabiti vednosti svoje kot odgojevalka ali družbenica.“

„Ako pa on zopet katerikrat pride nadlegovat te, — boš li močna Lodojska?“

„Oče ljubljani! moli za me, kadar si pri Bogu!“

Ginjen jo objame oče in svitle srage polijo se po krasnih njenih laseh.

„Srčnost, dete moje, srčnost! Hud je boj, težak pot v temno bodočnost — a venec prekrasen te čaka, ako vztrajaš!“

„Oh oče, moja Natalija, — ubogi otrok!“

„Potolaži se, revica; Bog je z njo; on skrbi za njo!“

„In ti jo blagosloviš, saj ti je vnukinja! Kadar dospeš tja gori, stori za njo, česar jaz storiti ne morem. Čuvaj nje srce; k sebi jo pokličí, ako mora biti!“ in glasno je zajokala.

„Mirna bodi, Lodojska! Oče tvoj ne pozabi tvoje Natalije.“

„Oče dragi, ali pa bodeš tudi — odpusti, da o tem govorim — bodeš pa tudi prosil za njega?“

„Da, po vzgledu večnega učenika! A ne govori o njem, vsaj sedaj ne, ko najbridkeje obžalujem, da ima on pravice do tebe! Oh, kako mirno bi umrl, ko bi tudi tebe mogel dobremu Pavlu izročiti za vselej!“

Vera priskače v sobo. „Kaj se je zgodilo, da Lodojska joče? Ali je očetu slabše?“

„Govorila sva o bodočnosti, otrok!“

„Bodočnost! — Oj papa, rajši greva s teboj! Vzemi naji s seboj! Videli bova najino mamo in pozabili hudobni svet razen — —“

„Razen koga?“

„Razen Poljske, male Natalije, gospod Pavla in našega Mihála!“

„Dajte mi sedaj biti nekoliko samemu,“ dé grof, „rad bi se spravljaj z Bogom. Kdo ve, kako kmalu se moram preseliti v večnost?“

VIII.

Prihodnje jutro klečali so zopet poleg naslonjača, v katerem je stari grof pričakoval smrti: Lujiza, Vera in stari Mihál, katerega onemogle prsi so teško sopele v bolestni misli nad drago izgubo; debele solze se mu vlijo po zarujavelem lici v gosto brado in vender tolaži Vero, ki je strastno prosila: „Oh oče, dragi oče, ne zapusti naju samih; ti boš v nebesih, medve pa nikogar nijmava na svetu!“

Lujiza bila je tiha. Ustopila se je za očeta, ter z jedno roko podpirala čestito glavo, z drugo pa je držala knjigo in odgovarjala v latinskem jeziku duhovniku, ki je po cerkvenem obredu opravljal zadnje molitve umirajočega.

Grof je z vidnim trudom sledil molitvam; včasih nagnila se mu je glava, a zopet je posvetil nov žarek življenja v ugasnenih očeh in pogledaval je k durim, kakor bi koga pričakoval.

Po končanej molitvi zbral je še jedenkrat vse moči. Duhovniku poda roko ter se mu zahvali za

V Zagrebu imel je Daničić, ki se je doslej pečal izključljivo le s srbskimi spomeniki, priliko seznanjati se tudi s hrvatskimi, razširilo se mu je jezikovno obzorje in postal je največi poznavatelj srbsko-hrvatskega jezika. Za svojega bivanja v Zagrebu priobčil je v „Književniku“ dva stara spomenika: „Tipik sv. Save za Orahovicu“ in „Žitie sv. Gjurgja Kratovca“; nadalje naslednje razprave: „Akcenti u glagola“, „Akcenti u adjektiva“, „Gramatika Gj. Križanića“, „Prilog za istoriju akcentuacije hrvatske i srbske“ in mnogo znamenite starine, n. pr. „Zapise iz nekoliko rukopisa“, „Knjigu Konstantina filozofa o pravopisu“, „Rukopis Vladislava gramatika“, „Žitie sv. Cirila i sv. Ilariona moglenskoga“, „Bugarski rukopis od godine 1277“, „Indijske priče Stefanit i Ibnilat“, „Priča o mucu bl. Grozdija“, „Hvalov rukopis“, „Tri stare priče“, „Proročstvo despota Stefana Lazarevića“, „Apokalipsa iz Hvalova rukopisa“, „Tondal“, „Dva apokrifna evangjelja“, „Poslanice sv. Save i patrijara Teofila despota Stepanu“. Vsako teh del je nov dokaz njegove epohalne vednosti in delavnosti.

Leta 1873 zapustil je vsled poziva srbske vlade Zagreb ter prevzel stolicu slovanske filologije v Belemgradu, kjer je izdal dva dela: „Istorija oblika“ in „Osnove srbskoga ili hrvatskoga jezika, katera nijmata para v nobenem slovanskem slovstvu. A v Belemgradu nij ostal dolgo. Na prošnjo vladike Strossmajera, pokrovitelja jugoslovanske akademije, podeljen mu je bil odpust, da ureduje veliki akademični slovar, katerega poprijel se je z le njemu lastno energijo. Žal, da mu nij bilo dano dovršiti to velikansko delo, da mu je, ko je jedva izšel tretji vezek, neusmiljena smrt prestrigla nit njegovega izredno plodovitega življenja. Glede plodovitosti in delavnosti pokojni Daničić nij imel vrstnika in umrl je, kakor piše „Pozor“, tako rekoč s persom v roci. Še zadnje dni pripravljaj in prirejal je tvarino za veliki slovar, akoravno je šlo uže težavno, in je sam tožil, da za „zvezek“, s katerim je bil poprej v treh dneh gotov, sedaj potrebuje po osem dnij. Smrt bila mu je lahka, ugasnil je v besede pravem pomenu in se združil s svojim učiteljem Vukom in pobratimom Brankom. Njegova smrt je za sedaj nenadomestljiva, ker je toliko globoke učnosti in jeklene energije redkokedaj združene v jedneji osobi, zato bode Daničić ostal na veke svitla zvezda na duševnem obzorju Jugoslovancev, katere jasni svit bode navduševal njegove epigone k jednake mu naporu, k jednake delavnosti. Bog daj, da tudi k vsaj razmerno jednakim vspehom!

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 23. novembra.

O delovanju prihodnjega **državnega zbora** poroča dopisnik „Czasov“, da bode finančni minister takoj v prvej seji predložil budget in zahteval privolenje trimesečnemu budgetu. Ob enem predložil se bo načrt o podpori preplavljenih dežel.

tolažila svete vere. Potem se obrne k Mihálu: „Kaj ne, da nijsi mislil takrat, ko si mi rešil življenje, da pojdem pred teboj in da boš ti meni . . . prosim te, ne jokaj! — Stopite bliže otroci, več vas ne vidim, tema se mi dela pred očmi! Lodojska!“

„Kaj želite, oče! Tu sem!“

„Stopite bliže! Ali ste poklicali Pavla?“

„Da, vsak hip mora biti tu!“

„Da bi le prepozno ne bilo! Bog vas blagoslovi, otroci moji! Božji blagoslov nad vami naj bode na vse veke! Ne zabite svoje domovine, kjer koli ste; ah, znabiti je ne vidita nikdar več! In sedaj, ko je končan boj, končan težki pot od kolevke do groba, spoznam stoprav ono svetlo zvezdo, ki vas je vodila. Lodojska, uboga revica, križ je težak, a ostani močna in Bog obrne vse na bolje! — Pomisli pa tudi ti, ljuba Vera, koliko rojaki tvoji trpe za svojo vero, torej vzgleduj se na sestr. Ostanita združeni v veri, v ljubezni in potem snidemo se zopet tam gori.“

Utrujen se nagne na postelj; močan duh premagal je šibko telo — a le za trenutek — bela žena smrt čakala je svoje žrtve.

Opravila budgetnega komisijona se bodo hitreje vršila kakor doslej. Obrtna postava prišla bo po Božiču v pretres. Predlogo glede gališke zemljiščne odveze predala bo vlada v obravnavo, ko bo izrekel poljski klub o njej svoje mnenje ter bode poslednjemu prepustila, da se o tej stvari prej sporazume z drugimi klubi večine. Za tem bodo sledile predloge o šolskeji postavi in o dohodninskem davku. Vlada se nadeja, da se bodo vse te predloge rešile še pred Veliko Nočjo.

„Wiener Zeitung“ razglasuje izpeljavno naredbo trgovskega ministra glede postave o **pošt-nih hranilnicah** in naredbo finančnega ministra, zadevajočo 18½ odstotno naklado, ako se pri plačevanju **carine** meseca decembra upotrebljuje srebro.

O zadnjem **vollnem shodu** v dunajskem notranjem mestu piše „W. Allg. Ztg.“: „Na svojem lastnem poprišču, na skrbno poiskanih in pripravljenih tleh je ustavoverna stranka danes — ne da bi dejal, zgubila bitko, to se lahko prigodi vsakeji stranki — ampak pete je nabrusila, predno se je slišal prvi strel. Nij si upala pričeti boja, kateri je sama izzvala. Prigodilo se je nekaj, čemur nijmajo jednacega anale avstrijskega parlamentarizma, kar se prav zares še nikdar nij zgodilo: poslanci notranjega mesta bežali so danes pred prebivalci Dunaja.“

Prihodnjo nedeljo napravijo zaupni možje česke stranke v **Moravskeji** shod, na katerem se bode v prvej vrsti govorilo o splošnem političnem stanji in v drugeji vrsti o stanji česke stranke v Moravskeji. O prvi točki govori dr. Šrom. Tudi se bo predložil zboru načrt, kako naj bi se po vzgledu Mladočehov pemskih osnovala organizacija moravske česke stranke. Napotek temu shodu je baje prememba občne politične situacije vsled izstopa Lienbacherja in tovarišev iz desnice.

Protižidovski klub hočejo v Pešti ustanoviti poslanci skrajne levice ogrskega državnega zbora Szalay, Onody, Verhovay in znani antisemit Istoczy. Pravila so uže predali namestništvu v potrjenje; klub se bo imenoval „Hazafikör“ (klub patrijotov).

Vnanje države.

V jednom zadnjih naših listov priobčena prošnja odličnih **Albancev**, da naj bi avstrijska voj-ska zasela njihovo deželo, je avstrijska vlada prezela in generalni konsul v Skađru nagovoril je vodje albanske lige, da naj ne napravljajo sitnosti turškeji vladi. Na slednje zahtevo nij hotel generalni konsul imenovati teh vodij. — Sovražnosti mej Črnogorci in Albanci se vedno množe; prišlo je uže do marsikake praske. Črnogorci se oborožujejo in pripravljajo na boj.

Prihodnji **srbski** skupščini predložil se bo najprvo **proračun**, ki ne kaže nobenega primanjkljaja. V kratkem se bodo ustanovila poslanstva srbska v Rimu, Londonu in Atenah ter glavni konsulat v Budimpešti. Sekcijski šef finančnega ministerstva Petrovič in carinski ravnatelj Stojanović odpotovala sta v Berlin, da skleneta ondi nemško srbsko trgovinsko pogodbo. — Nasprotno navedemu dopisu „N. Fr. Presse“ se zatrjuje, da nij carigrajski patriarh Joachim samo pripoznal belgrajškega metropolitanskega upravitelja Mojsija, mu poslal svoj blagoslov ter izjavil, da je odstav-ljenje metropolita Mihajla postavno ter naključje božje, temveč da je tudi poslednjega nagovoril, da naj se uda božjim naredbam.

Vrata se odpró in Pavl ustopi. „Priatelj dragi, zadnji moj,“ nagovori ga umirajoči, „tebi sedaj izročam Vero in tudi Mihála! Oh, uboga Lujiza!“

„Vedno jej bom varuh in pokrovitelj, ako mi dovoli.“

„In drugo boš pozabil? Bog ti plati!“ — Zopet omahne in smrtni boj se prične. Zmedene besede šepetali sta blede ustni, bržkone iz spominov preteklih dnij: Varšava! — Kazimir! — Gastrovo! —

Pri teh besedah se Lujiza, molčeča od britkosti, kakor iz trdnega spanja probudi:

„Oče, dobri oče, oh, odpusti mi!“ in potok solz jej polije krasno lice, ko jej srce poka grenke bolesti.

Umirajoči pa sladko smeje se prime nje roko in zadnje besede iz njegovih ust so bile: „Zvesti Rimu, srčnost, otroci srčnost!“

Sedé je izdihnil blago dušo. Lujiza, onemogla od bolesti, zgrudi se na tla, a Vera strastno zaplače ter pade čez mrtvega očeta, mej tem, ko je Mihál z upogneno glavo ronil molčeče žalosti grenke solze.

(Dalje prih.)

Revolucionarci v **Italiji** napravili so zopet nekaj jako zlobnega, kar bi bilo lahko imelo hude nasledke; k sreči se nij prigodila nezgoda. Iz Pise poroča namreč „Gazetta d' Italia“, da je ondi 15. t. m. policija našla in zaplenila rudečo zastavo z napisom: „Smrt kralju! Živela socijalna revolucija!“ Ta zastava obešena je bila na sprednji strani poslopja, v katerem ima provincijalni deželni zbor svoje seje. Ko so na dvoru policije zastavo položili, razstrelila se je dynamitna patrona, ki je bila skrita v zastavineji palici; poškodovala pa nij nobenega.

Prestolonaslednik **angleški**, Wales-ki princ imel je, ko je bil zadnjič v Parizu, razgovor s francoskim presidentom Grévy-jem. Šlo se je tedaj za razna nesporazumljena vprašanja. Angleški princ zapustil je prav vesel Elysée-j-ko palačo, zatrjeva, da se dobri odnošaji mej Anglijo in Francijo ne bodo dali rušiti z egiptsko kontrolsko zadevo. O Grévy-ji se je princ tako-le izrazil: „Našel sem v njem precej redek eksemplar človeštva: politika, ki je skozi in skozi pošten mož.“

Dopisi.

Iz Ribnice 20. novembra. [Izv. dop.] Uže zopet, — ako se ribniški dopisi tako imenovati smejo — dopis iz Ribnice. Pa kolikor premore „Slovenski Narod“ dopisov iz Ribnice, — razun par opisovanj raznih slavnostij — nij niti jednega, kateri bi koga oveseliti mogel. Kakor vsi prejšnji dopisniki se bodem tudi jaz pri svojim dopisu tega načela držal.

Kakor je znano vsacemu, ki se količkaj za živinorejo zanima, da se iz našega kraja mnogo pitane živine proda, znano bo tudi vsacemu, kedor se peča s kupčijo s prašiči, da se v našem kraji najlepši prašiči dobe.

Vsak pesestnik, vsak kajžar, da celo tisti, ki si mora v tujih hišah stanovanja iskati, trudi se, da si kupi po mogočnosti prašičev, da potem v jeseni, ko je poproda, nekoliko ložje plača davek ali pa najemnino.

Ali to drago upanje se je pri nas letos, ko je nova postava o ikrah stopila v moč, spremenilo v velik strah, ker se vsaki ikrasti prašič popolnem uniči, namreč: meso polije se s petrolejem in zakoplje, mast se mora pa scvreti.

Z novim tem zakonom pa nij zadet samo tisti kmet, ki si vender malo iz zadrege pomagati more, ampak tudi največji revež, kateri se s tem, ako ima nesrečo, popolnem k nič spravi. Da je to gola resnica, naj navedem tu stvar, katera se je pri nas v kratkem pripetila. Neki revež pri nas, kateri ima samo kajžo in mora njive, ako se hoče preživeti, jemati v najem, kupi si letos prašiča na upanje, meneč izrediti ga in potem z denarjem, katerega bi za rejenega prejel, plačati dolg; kar mu bode pa denarja ostalo, s tem plačal bi najemnino od njiv. Ali nesreča je hotela, da je bil prašič ikrast in lastnik ga dobi nazaj. Pa to nij še zadostavalo, temveč županstvo mu meso po zakonu polije s petrolejem in uniči, mast pa mora scvreti, da mu za drugega čisto nič ne zaleže, kot v domačo porabo. Kolika je sedaj njegova nesreča, se lahko takoj sprevidi. Dolg si je nakopal, katerega se bode teško kedaj rešil. In to nij samo jeden primer, ampak navesti bi se jih moglo prav mnogo. Naj postanejo na primer kmetu, ki je uže prej precej z dolgom obložen in si kupi štiri prašiče za 100 gld. na upanje, vsi štirje ikrasti in se mu vse uniči: s čim si bode potem toliko prislužil, da plača davke in obresti? Očividno je, da ako tako dalje gre, mora priti večina na kant.

Pa ta moja izjava se bode gotovo mnogim pretirana zdela češ: Saj se vender na polji kaj pri-dela, s čemer se izhaja. Pa, kedor pozna tukajšnje razmere in tukajšnja posestva, tega gotovo trdil ne bode, ker posestva pri nas so tako majhna in tako nerodovitna, da tukajšnji kmet v dobrem letu komaj toliko pridela, da se preživi; v slabih letih si mora pa živež kupovati. S čim naj pa davke plačuje?

Dokazano je pa, da meso ikrastih prašičev, ako je kuhano, ne škoduje in mast tudi ne ako se scvre in potem jed ž njo zabeli. Tedaj bi se ta zakon brez vsake škode toliko popraviti zamogel, da se meso ikrastih prašičev sicer javno prodajati ne sme, vender pa doma porabiti zamore. Taka prena-

redba zakona bila bi prekoristna. Na zdravji bi nihče ne bil škodovan, blagostanje bi se pa pospeševalo, kajti nevarnost bi se s tem preprečila, da bi se meso dobro kuhalo, mast pa scvrila in potem bi revež, kateremu se uniči sedaj jedini ikrasti prašič, vendar lahko kaj oddal sosedom, kateri bi, dobro vedoč, da je meso ikrasto, isto prekuhali in tako odvrnili nevarnost. Drugi imajoč po več prašičev a jednega ikrastega, bi ikrastega nazaj vzel in za dom porabil, onega pa, ki je za dom namenjen, prodal itd.

To svoje mnenje priporočam v resen preudarek vsem, ki imajo v tacih rečeh besedo.

Žužemperk 22. novembra. [Izv. dop.] Še pred par meseci bilo je v našem trgu družbeno življenje jako žalostno, ter za človeka, ki je vaje mestnemu življenju skoraj neznosno. Nobene premembe, nobenega nagiba k duševnemu zabavanju, kratko: duhamorno, jednomeruo ter mrtvo je bilo tukajšnje socijalno življenje.

Petje združili in zvabi ljudi, ki imajo čut in smisel za lepo in vzvišeno, v jeden krog. Tudi pri nas se imamo zahvaliti petju, da so one neznosne razmere prenehale. — Pred nekolikim časom snoval se je tukaj klub, ki je jel jako marljivo gojiti petje. Prvi pevski večer, pri katerem se je tudi nekaj čez 7 gld. nabralo za „narodni dom“, uplival je jako ugodno na tukajšnje občinstvo in posredno na družbeno življenje.

Krog pevskega kluba postajati je začel čedalje večji, smisel za druževnost jela je rasti in kmalo sprožila se je misel snovati društvo, ki bi imelo namen, tukajšnje prebivalce družiti in je zabavati duševno.

In res, v teku tega meseca ustanovilo se je „bralno društvo“ z dovoljenjem visoke c. kr. deželne vlade de dato 3. novembra 1882 št. 9474. — Društvo decembra pričelo bo to društvo svoje delovanje s slovesnim odprtjem. Slovesnost vršila se bode s sledečim sporedom: 1. Slovesni nagovor predsednika. 2. A. Hajdrih: Slava Slovincem — zbor. 3. Dr. B. Ipavic: Domovini — zbor s tenor- in bariton-solo. 4. Šaljivi govor. 5. A. Hajdrih: Jadransko morje — zbor. 6. F. Majer: Tičica — čveterospev. 7. Iv. pl. Zajc: Uboj — zbor. 8. A. Härtl: Večerna — zbor. 9. A. Hajdrih: Pri oknu sva molčé slonela — čveterospev. 10. Iv. pl. Zajc: Pjesma hrv. pjev. saveza — zbor. Prosta zabava.

Omeniti moram še, da je naše „bralno društvo“ uže takoj po porodu v zelo ugodnih razmerah. Sedaj uže šteje 50 društvenikov in ima ob enem v svoji sredi pevski zbor, kateri, kakor denašnji spored kaže, je uže kos najtežjim našim kompozicijam. Upati je tedaj, da bo pevski zbor nam mnogokrat krajšal dolge zimske večere s svojim ubranim petjem.

Ker je pri društvu mesečni donesek precej nizek, — 40 kr. — možno bo tudi priprostejšemu občinstvu biti deležnim koristij, ki jih bralno društvo ponuja vsacemu. Odbor se tudi trudi pri prostejših ljudeh vzbuditi zanimanje do društva, da bi jih kolikor mogoče dosti zvalil v društveni krog, ter s tem dobil priložnost vnemati tukajšnje prebivalstvo do čitanja ter ga izobraževati po občevanju in po raznih drugih prilikah. — Tako mislimo svoj smoter doseči in upamo, da se bo z 2. decembrom v našem trgu začela nova epoha, epoha združenja, živahnjega duševnega gibanja ter splošnega napredka.

Vsaka stvar, če bi bila tudi najboljša, ima svoje nasprotnike. Tudi našemu društvu se uže grozi kljub temu, da ima društvo najboljše namene in je večina tukajšnjega občinstva vneta zanj. — Naš g. župan, v katerem smo se jako zmotili, žuga neki, da bo proti društvu rekural, baje zato, ker se njega nij za ustanovitev dovoljenja prosilo. Smešno! — Naš gospod župan tedaj, ki bi kot predstojnik občine moral biti povsod prvi, kjer se gre za korist in napredek srenjčanov, nasprotuje tako koristnem društvu. Se ve da uzrok nasprotovanja ne tiči v zgoraj omenjenem razlogu, temveč, ker naš župan nijma pojma o tacem društvu, kajti sila malo je omikan in pa, ker je slepa igrača onega gospoda na hribu, kateri je uže a priori vsacemu napredku sovražni in bi ljudstvo rad pahnil v temoto in ne-

zavest preteklih stoletij. — V dokaz teh črnih namer navedem naj tukaj le jeden slučaj. G. župan in njegova pritiklina sklenili so neki našo ljudsko šolo, ki se je pred kratkim po trudu nekajih tukajšnjih zaslužnih mož razširila iz dvorazrednice v četirirazrednico zopet reducirati na dvorazrednico in tako nastale prazne prostore šolskega poslopja uporabiti za bolnišnico, občinsko pisarno in zapor. Tedaj čujte: bolnišnica, občinski zapor in pa šola v jednem poslopju. O ti blagoslovljeni ukrep našega srenjskega predstojništva! So li to izrodki pametnih glav?

I. P.

— o. **Z. Dunaja** 21. novembra. [Izv. dop.] (Štirje nemški doktorji so jo odkurili.) Ko ljudi zagledajo, se pa zbojé, poberó kopita in jo uderejo, da se je kar kadilo za njimi... Tako čitali bodo še naših otrok otroci tragikomično to povest, resnično povest, in glasno smijaje se bodo jo smatrali za kratkočasno pravljico, češ, da pač nij mogoče, da bi se bili štirje nemški doktorji zvali ljudij in stekli pred njimi, kakor culukafrski divjaki! Političnih divjakov, upamo, naših otrok otroci poznali ne bodo, kakor jih vidimo dan na dan mi na odru političnega avstrijskega življenja.

Resnična povest, ki vršila se je sinoči v prsrenej tragikomiki na tukajšnji borzi, je pa ob kratkem povedana od konca do kraja naslednja:

Ustavaški Nemci, doktorji Weitlof, Jaques, Hoffer in Kuranda, kot poslanci notranjega mesta dunajskega, so policiji naznanili, da hoté sklicati ljudski shod, po časopisih in ulicah pa so vabili le svoje volilce na shod, da jim dajo odgovor o delovanju svojem v državnem zboru, recte: da zabavljat pridejo na sedanjo vlado, na desnico, na federalizem in avstrijske Slovence. Uže to, da so nemški ti doktorji in stari politiki ob jednem napovedovali shod ljudski in shod volilcev, priča jasno, da se jim od samih paragrafov in političnih strastij v glavi meša. Trije izmed omenjenih doktorji so advokate, a oni ne vedo, kako je veljavno in zakonito sklicavati javne shode, oni ne poznajo zakona, kateri je skovala uprav njihova stranka, nemška zjedinjena levica. Zu blöde! Ali čujmo, kaj govori resnična povest na dalje!

Znameniti shod bil je napovedan na sinočni večer in sicer — ironija usode se kaže — baš na borzo. Ker uže dolgo nij bil nobeden poslanec prvega volilnega okraja v državi, to je notranjega dunajskega mesta, sklical nobenega shoda volilcev, in so se pa zato na jeden pot oglasili štirje poslanci, nij nič čudnega, da je vse komaj pričakovalo tega večera. Saj pa so bili ti štirje ustavoverni poslanci pogumni in galantni dovolj, da so odprli duri na stečaj vsakateremu, kdor le poslušati hoče. In res jih je prišlo na stotine, tako da je dvorana podajala veliko sliko celega pisanega Dunaja. Veliki trgovec in mali obrtnik, profesor in žuljav delavec, državni poslanec in mestni odbornik: vse je bilo obilno zastopano; prišel je bil tudi dr. Kronawetter, a umanjkal se nij niti novorojenček dr. pl. Stourzh; in konečno imel je tudi vitez Schönerer kopo študentov sábo.

Sklicevalci in aranzerji se jamejo tresti in duri mislijo zapahnuti, ali policija osorno veli, dokler je kaj prostora, sme vsakdo v dvorano, kajti shod je napovedan za vse in ugod njima se braniti nikomur. Poslušalcev nabralo se je 7000—8000, ura bje sedem in vse povprašuje, zakaj se ne prične. Nobenega tistih nij, ki bi imeli biti. Konečno se nekaj zgane, vsak vrpne svoj vrat in stopi na prste... Ali namesto štirih pride samo jeden, jedini dr. Hoffer, ki bled kakor smrt izpregovori tresoče se besede: „Častiti zbor! V imenu svojih kolegor prisiljen sem naznanjati vam, da smo vabili samo volilce...“ Uže pri prvih besedah, malo rečeno neresničnih besedah, brubne taka nejevolja iz občinstva, da je nij v stanu nikdo popisati.

Ko hrup malo potihne, reče dr. Hoffer na dalje tiho in v velikej zadregi: „... Ker pa se je dalo le temu shodu znamenje ljudskega shoda, kakršnega mi nijmo hoteli sklicati, zato moram v imenu svojih kolegor izjaviti, da današnjega shoda z naše strani ne bode...“

S tem prikipi stvar do vrhunca, vse zavornice človeškega krohotanja in začudenja se odpro, vse premaga glasnan smeh in vpije in kriči: Sramota! To so lepi poslanci; proč z njimi, proč z ustavoverno stranko! Pereat! Pereant!“ In tako dalje! Razžaljeno in vzburjeno občinstvo znosilo se je s strašno a pravično sodbo nad ljudmi, ki pokazali so tako malo spoštovanja do svojih sodržavljanov, pokazali politično svojo netaktnost po načinu, ki nijma svoje primere v parlamentarnem življenju! Kako da se je zvrševala obsodba ta v dvorani in zunaj nje še pozno v noč, to opisati se upira slabo pero.

To, kar se je pripetilo sinoči na Dunaji in je prišlo iz naročja „slavne“ ustavovrne nemške stranke, to je zares nekaj novega, to bi bilo le mogoče v Ameriki, a nikakor ne na bregovih Donave. Izza sinočnjega večera mislimo drugače, in ustavaški Nemci imajo za veke zapisano „ad majorem Germanorum gloriam“ slavo to, da so tudi takim političnim nesramnostim utrli pot v anale avstrijskega parlamentarizma. Ali hvalimo usodo, da pridejo tudi dnevi plačila. Klicali so v boj, ali ko vidijo druge vojake pred sabo, predno še počí prva puška, predno še kdo zacepta, uže jim upade pogum in uže tekó in bežé — z večno sramoto pokriti. Ali nas le-to ne spomina živo na one leteče ponočne stvari, ki se poskrijejo v temne svoje dupline, kakor hitro zasine solnce prvi žar, oznanjajoč dan svitál?

Domače stvari.

— (Presvitli cesar) daroval je za popravo farne cerkve v Prežganji na Kranjskem 300 gl. in za zidanje šole na Bizeljskem na spodnjem Štajerskem 300 gld.

— (Obletnico po pokojnem dr. Janezu Bleiweisu vitezu Trsteniškem) prirede dne 29. t. m. ob 10. uri dopoldne v stolnej cerkvi v Ljubljani: Mestni zastopniki, Slovenska Matica, Kmetijska družba in Čitalnica. Maševal bode novo imenovani kanonik Monsignore Luka Jeran. K tej obletnici vabijo se vsi čestilci umrlega.

— (Žurnalistična kukavica), ki je brez svojega gnezda, nesla je svoje „zaprtke“ in „klopote“ na Dunaj in v Prago, podtaknivi je časnikoma „Tribüne“ in „Politik“. Ker kukavica razen navadnega „ku ku“ ne zna nobene druge pesni, je popolnem naravno, da je glavni tenor obeh dopisov naperjen proti „narodnemu domu“ in so se na novo tiskale tirade, katere smo nedavno nekje uže čitali. No, nesreče ta dva dopisa nijsta prouzročila nikake, dasi sta bila prav pošteno dolga, ker je bila to njihova glavna in jedina lastnost. Mi si usojamo opozarjati uredništvo „Tribüne“, kakor tudi „Politike“, da si s tacimi dopisi pri nas ne bosta pridobila simpatij. V tej zadevi bi bila sicer to naša zadnja beseda, a ker so jednaki čudni nazori našli pot tudi v predale dveh slovenskih listov, izjavili bomo na drugem mestu svoje mnenje in primerno zavrnil te popolnem krive nazore.

— (Ljubljanskemu „Sokolu“) poklonilo je te dni bratsko društvo „Sokol“ v Pragi dve prekrasni fotografiji v velikem formatu, jedna predstavlja skupni odbor, druga predtelovadce, s priloženim jako simpatičnim pismom*), zahvaljuje se v njem za udeležbo po deputaciji pri slavnosti 20letnice praškega „Sokola“, katera slavila se je dné 18. junija t. l. v Pragi. — Ti dve sliki, kakor tudi sliki deputacije zagrebškega in ljubljanskega „Sokola“ razstavljene bodo od sobote naprej v trgovini gospoda Peregrin Kajzela na Starem trgu slav. p. n. občinstvu za nekoliko časa na ogled. — Slika skupnega odbora praškega „Sokola“ svedoči nam najbolje, kako zanimanje za velevažno društvo „Sokol“ da je v Pragi, kajti na sliki imamo čast videti odlične možake, častite starčke, kakor tudi prve kapacitete bratskega nam českega naroda. — To naj bi se pri nas v Ljubljani v vzgled jemati izvolilo.

— (Inženir južne železnice kot nemški agitator.) G. inženir Unterberger, stacioniran na „Zidanem Mostu“ je hud sovražnik vsega,

*) Priobčimo ga prestavljenega v slovenski jezik v jednej prihodnjih številkih našega lista.

(740-1) **Ferdinandu Cepuder.**